

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor: Jakub Filipov, Estetika

Název práce: ARTHUR C. DANTO A IDEA KONCE UMĚNÍ

Oponent práce: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Jakub Filipov se ve své bakalářské práci zaměřil na nejvýraznější stopu, kterou v současném estetickém myšlení po sobě zanechal americký filozof Arthur Coleman Danto. Filipovova práce postupně představuje dva nejvýznamnější pojmy, dvě nejvlivnější Dantovy myšlenky, a to pojem „světa umění“ a na něj navazující myšlenku – dodnes kupodivu provokující řadu diskusí – myšlenku „konce umění“. K oběma pojmům bylo do dneška publikováno desítky, pravděpodobně stovky kritických studií, v poslední době vycházejí konečně i souhrnné dantovské monografie vykládající nejen jeho dílo, nýbrž i místo obou zmíněných pojmů v jeho rámci. (Bahlmann 2015; Snyder 2018)

Filipov se ve své práci pokusil představit obě myšlenky, „světa umění“ i „konce umění“ a stručně poukázat i na jednu z hlavních filozofických inspirací, na Hegelovo pojetí minulostního charakteru umění (*Vergangenheitscharakter der Kunst*). Následně Filipov ukazuje prostřednictvím dvou starších kritických reakcí (Carroll; Kelly) na některá často kritizovaná místa Dantovy filozofické vize. Stručně shrnuto, bakalářská práce se skládá z přehledné prezentace obou hlavních pojmů, rozšiřujícího odkazu k hlavní Dantově filozofické inspiraci a dvou spíše připojených kritických poznámek z pera Dantových současníků.

Pokud jde o hlavní část, tj. prezentaci Dantova pojetí, je zpracována přehledně a úsporně, zjevně s pochopením, s rozpoznáním jejích limitů (které Danto otevřeně přiznával). Vzhledem k tomu, jak často je Dantovo myšlení (především myšlenka „konce umění“) desinterpretováno, ukazuje Filipovova práce jeho střízlivou, pravou tvář. Danto nikdy tzv. konec umění či dokonce smrt umění nevyhlašoval, nepředpovídal, ani nekonstatoval, pouze jakožto filozof nabídl takový příběh umění, takový výklad dějin umění, který (z jeho pohledu) lépe řešil rozpory, s nimiž si stávající velká alternativní vyprávění nedovedla poradit (teorie nápodoby, teorie exprese). A konec umění v dějinném smyslu byl pak jen logickým důsledkem tohoto vyprávění. Danto vždy předpokládal, že ostatní mohou – či by dokonce měli – zkusit vyprávět celý příběh jinak (míněno lépe a s jiným koncem). Filipov jasně rozlišuje a upřesňuje tento základ Dantovy na první pohled provokativní teze.

Pokud jako oponent mám upozornit na slabá místa, byla by to především jistá nepřítomnost autorova vlastního kritického pohledu na danou problematiku, což lze do jisté míry vysvětlit snahou o adekvátní interpretaci zdrojových textů. Někdy však Filipov píše příliš ve vleku Dantových myšlenek, jako např. zde: „I přesto se v antice umělci nápodobou ve své běžné praxi zabývali a tak si jejich nedostatků v podstatě nikdo nevšiml. Tento zvrát přišel až s nástupem fotografie, kdy byla nápodoba zavrhnuta nejen jako podmínka postačující, nýbrž jako podmínka nutná.“ (9) Kdo zmíněná slova říká? Filipov, nebo Danto? Pokud Filipov, jsou to věty velmi problematické, nebo přinejmenším formulačně nepřesné a je to chyba autora bakalářské práce, nebo jde o parafrázi Danta a pak by se autor bakalářské práce měl vůči nim vymezit.

Nebo podobný případ: „Příčinou této nesnáze je, že umělecká díla často můžeme rozlišit od ostatních věcí pouze za pomoci teorie umění, která nejen že nám pomáhá umění rozlišovat, ve své podstatě umění umožňuje.“ (s. 9, nebo podobné tvrzení na s. 13) Mají toto být Dantova slova, nebo se jedná o slova Dantem přesvědčeného Filipova? A opravdu „umělecká díla často můžeme rozlišit od ostatních věcí pouze za pomoci teorie umění“? Jaké procento návštěvníků, či dokonce umělců, skutečně rozumí současnou teorii umění? Domnívám se – a nebudu jistě sám (lze snadno ověřit) – že velmi malé. Znamená to, že je většina aktérů „světa umění“ složená ze snobů a pomatenců? Doufejme, že nikoli. Klíčem k rozluštění tohoto rozporu je Dantova vychytralá definice prvního z diskutovaných pojmů, tj. „světa umění“: „Vidět něco jako umění vyžaduje cosi, co oko nemůže odhalit – atmosféru umělecké teorie, znalost dějin umění: svět umění.“ (Citováno podle Filipova, s. 12) Co to však znamená „atmosféra teorie“? Všeobecnou znalost teorie? Její vágní všudypřítomnost bez detailního porozumění, nebo co vlastně? Domnívám se, že tyto otázky by si zasloužily pozornost nejen kvůli tomu, že by vylepšily Filipovovu bakalářskou práci, nýbrž proto, že jsou zajímavé.

Rozšiřující odkaz k Hegelovi pokládám za vhodný a funkční, byť by bylo možné o tomto vztahu (Danto–Hegel) psát celou diplomovou práci. Vhodné by bylo rovněž zmínit Jana Patočku a jeho interpretaci Hegelovy *Estetiky*, která vytváří proti známějšímu Dantovu využití zajímavý kontrast. Tato poznámka mě přivádí k formulaci hlavní otázky pro obhajobu: Jakou roli hraje v Dantově pojetí (míním oba související, výše diskutované hlavní pojmy) estetika a její klíčové pojmy (idea nezainteresovanosti, estetický postoj, estetické vnímání apod.)? Je estetická teorie, či estetická filozofie nebo, chcete-li, filozofická estetika, v pozici té teorie, která nám pomáhá odlišit umělecké dílo od obyčejných předmětů, *Brillo Boxes* od obyčejných krabic na pastu a drátěnky? Nebo není? A pokud ne tak v jaké je pozici?

Spíše nerozvedené dodatky připomínají části věnované Carrollově a Kellyho reakci. Není příliš jasné, proč byli vybráni právě tyto dva a proč ne desítky jiných, není zcela zřejmé, zda s nimi Filipov souhlasí, či nikoli. Autor bakalářské práce však zde může plynule na svá dosavadní bádání navázat.

Po gramatické a stylistické stránce je tato práce psána na přijatelné úrovni, občasné překlepy a technické nedostatky jsou zde rovněž v přijatelné míře (Psal bych např. spíše „teorie exprese“, než „expresivní teorie“). Zejména vzhledem k prvním dvěma třetinám práce doporučuji bakalářskou práci Jakuba Filipova k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**. Pokud se však její autor uspokojivě vyrovná s námitkami a komentáři vedoucího i oponenta, nejsem proti o stupeň lepšímu hodnocení.

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

.....
podpis oponenta práce

V Českých Budějovicích dne 6. 6. 2019

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------